

RAQAMLI IQTISODIYOTNING BUGUNGI KUNDAGI O'RNINI

XOLIQULOV ABDINUR MUXAMMAT O'G'LI,

O'zMUJF, talaba

G'AYBULLAYEV SARVAR O'KTAM O'G'LI,

O'zMUJF, o'qituvchi

E-mail: elyorjonxoliqulov@gmail.com

<https://doi.org/10.47689/STARS.university-pp324-327>

Annotatsiya: Bu maqolada siz raqamli iqtisodiyot haqida quyidagi ma'lumotlarni olishingiz mumkin. "Raqamli iqtisodiyot haqida qisqacha ma'lumot", "Raqamli iqtisodiyotning afzalliklari", "Raqamli iqtisodiyotning salbiy tomonlari", "Rivojlangan davlatlar asosida raqamli iqtisodiyot", "O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yo'llari".

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, rivojlangan davlatlar, axborot texnologiyalari, iqtisodiy ko'rsatkich, texnologik infratuzilma.

So'nggi vaqtlarda "Digital Economy" tushunchasi juda ko'p marotaba ishlatilmoqda. Darhaqiqat, ko'plab rivojlangan mamlakatlarda digital economy ularning rivojlanishiga sezilarli darajada ta'sir o'tkazmoqda.

Keling, avvalo "Digital Economy"ning kelib chiqishi tarixini o'rganaylik.

Digital Economy bu uzoq vaqtlar oldin, ya'ni 1995-yil amerikalik olim, Massachusetts universiteti professori Nikolas Negroponte tomonidan aniqlab berilgan. Olim axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining intensiv rivojlanishini ortidan eski iqtisodiyotni yangi iqtisodiyotga o'tishda qanday o'zgarishlar ro'y berishi mumkinligini aytib bergan.

Digital Economy - bu xo'jalik faoliyatini yuritish bo'lib, bunda ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishdagi asosiy omil raqamlar ko'rinshidagi ma'lumotlar bo'lib, katta hajmdagi axborotlarni qayta ishlash va shu qayta ishlash natijasini analiz qilish yordamida har xil turdagi ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, texnologiyalar, qurilmalar, saqlash, mahsulotlarni yetkazib berishda oldingi tizimdan samaraliroq yechimlar tadbiq qilishdir. Boshqacha qilib aytgancha, raqamli iqtisodiyot bu onlayn xizmatlar ko'rsatish, elektron to'lovlar amalga oshirish, internet savdo va boshqa turdagi sohalarni raqamli komputer texnologiyalarini rivojlanishi bilan bog'langan faoliyat. Digital Economy raqamli texnologiyalarga asoslangan, elektron biznes va elektron tijorat bilan bog'langan, raqamli tovar va xizmatlar ishlab chiqarayotgan va taqdim etilayotgan iqtisodiy xizmat va tovarlar uchun hisob-kitoblar elektron pul orqali amalga oshiriladigan iqtisodiy faoliyatdir.

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi va tadbiq qilinishi evaziga kundalik hayotimizda juda ko'plab qulayliklar paydo bo'lmoqda.

Tajribalar natijasida digital economy rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarda teng huquqli qoidalarini, o'yinning barcha ishtirokchilari uchun bir xil imkoniyat beradi. Demak, digital economy rivojlanishi uchun davlat hamma uchun teng sharoit yaratib berishi, iloji boricha bozor qonun-qoida shartnomalar shaffof bo'lishi, qonunlar bozor talabidan kelib chiqqan holda (ya'ni bozordagi rivojlanish tendensiyalarini oldindan aniqlay olishi va kerakli normativ hujjatlarni qabul qilishi) o'yin ishtirokchilari uchun erkinlik berishi zarurdir.

Zamonaviy ilm-fanning cho'qqisi yuqori texnologiyalarda, raqamli olamda ko'zga tashlanadi. Zero, digital economy aql bovar qilmas katta hajmda raqamli ma'lumotlarni to'plashda va to'laqonli taqdim etishni davom etmoqda. 2022-yilda global IP trafik hajmi 150 700 Gbit/s (solishtirish uchun 2017-yil 45 000 Gbit/s) chiqishi ko'zda tutilayotgandi. Shuningdek, texnologiya olamida ko'pchilikka ma'lum bo'lgan "Microsoft" korporatsiyasi asoschisi Bill Geytsning bir fikri bor. "Tez orada Yer sharida faqat ikki tur kompaniyalari mavjud bo'ladi. Birinchisi, internet orqali biznes qiluvchi va ikkinchisi, biznesdan chiqqan kompanyalardir".

Xususan, Digital Economy afzalliklari va salbiy tomonlari haqida to'xtaladigan bo'lsak.

Albatta, Information technology texnologiyalarning rivojlanishi, zamonaviy texnologiyalarning hayotimizga tadbiq etilishi har bir inson hayotida ko'plab ijobiy imkoniyatlar berishi mumkin. Raqamli texnologiyalar rivojlanishi ortidan inson, unga kerakli xizmatdan tezroq foydalanishi, internet orqali o'ziga kerakli mahsulotlarni arzon sotib olish bilan ko'plab pul mablag'larini tejash mumkin.

Shuningdek information technology quydagi afzalliklarni berish mumkin:

- ishlab chiqarishda mehnat samaradorligini oshirish;
- ishlab chiqarishdagi harajatlarni kamayishi;
- kompaniyalarning raqobatdoshligini o'sishi;
- yangi ish o'rnining yaratilishi;
- yangi zamonaviy kasblar paydo bo'lishi;
- kambag'allikni yengishning yangicha usuli;

Bu raqamli iqtisodiyotning bor yo'g'i bir nechta afzalliklaridir.

Digital Economy rivojlanishini bizning kundalik hayotimizga ijobiy ta'sir qiladi, oddiy foydalanuvchiga ko'plab qo'shimcha imkoniyatlar beradi va qolaversa, bozorning o'sishi va rivojlanishini ta'minlab berish mumkin.

Raqamli iqtisodiyot keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan xavflargabirinchi o'rinda kKiber hujum xavfidir. Bunda asosan shaxsiy xujjatlarni va shaxsiy ijtimoiy-iqtisodiy xuquqlarini oshkor qilish kabi mommolarni amalga oshiradi.

Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirishda digital economy alohida faolyat turini emas, balki ishbilarmonlik, sanoat ob'yektlari, xizmatlarda axborot texnologiyalardan faol foydalanishni anglatada. Agar oddiy iqtisodiyotda moddiy buyumlar asosiy resurs hisoblansa, raqamli iqtisodiyotda bu qayta ishlanadigan hamda uzatiladigan axborot, ma'lumotlar bo'ladi.

Nufuzli xalqaro tashkilotlar olib borgan tahlillarga ko'ra digital economy yalpi ichki mahsulotni kamida 30 foizga oshiradi, shuningdek, xufiyona iqtisodiyotga barham beradi.

O'zbekistonda "Raqamli O'zbekiston-2030" dasturining ishlab chiqilishi va hayotga tatbiq etilishi, eng avvalo, puxta va mukammal tashkiliy-huquqiy mexanizmlarni shakllantirish, qolaversa, innovatsion g'oyalar, texnologiyalar va ishlanmalarni

joriy etish bo'yicha davlat organlari va tadbirkorlik sub'yektlarining uzviy hamkorligini ta'minlash, barcha soha va tarmoqlarda ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatishni raqamli texnologiyalar bilan qamrab olish, bu borada zamonaviy bilimlarni chuqur egallagan, intellektual salohiyatli kadrlarni yetishtirish, shu orqali, mamlakatda "axborotlashgan jamiyat" muhitini yaratishga xizmat qiladi.

Xulosa: Aql-zakovat va ilm — taraqqiyot qanotidir. Zamonaviy ilm-fanning cho'qqisi yuqori texnologiyalarda, raqamli olamda ko'zga tashlanadi. To'rtinchi sanoat inqilobi taraqqiyotning yangi ko'rinishi—"Digital Economy" boshlanganini anglatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akramovich N. A. THE PRIORITY OF USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE AGRICULTURAL EDUCATION SYSTEM //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – T. 1. – №. 10. – С. 185-191.
2. Хакимов О. М., Курбанов З. Х., Мухаммедов Ф. Реализация возможностей получения легких наполнителей на основе меньше пластиковых почв в нашей республике //Science and Education. – 2021. – Т. 2. – №. 5. – С. 176-181.
3. Мухтаров Б. А., Ортиков Ё. Ю. Культурное и экономическое развитие туризма в Узбекистане //Молодой ученый. – 2016. – №. 14. – С. 375-378.
4. Rashidov U., Rashidov A. Assessment of Costs For the Quality of Logistics Activities //INTERNATIONAL JOURNAL OF BUSINESS DIPLOMACY AND ECONOMY. – 2022. – Т. 1. – №. 3. – С. 39-43.
5. Ҳосилмуродов И., Султоналиева Г. Тафаккур услубининг фалсафий-методологик таҳлили //Zamonaviy innovatsion tadqiqotlarning dolzarb muammolari va rivojlanish tendensiyalari: yechimlar va istiqbollar. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 549-551.
6. Nodira T. INNOVATIVE MANAGEMENT IN THE DEVELOPMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM //Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 10. – С. 346-351.
7. Ali o'g'li A. O. STATISTICAL STUDY OF DIRECT MAINTENANCE OF SMALL BUSINESS ACTIVITIES IN THE REGIONS //EPRA International Journal of Economic and Business Review (JEPR). – 2022. – Т. 10. – №. 6. – С. 30-33.
8. Норбеков, Х., & Туйчиева, Н. (2022). Формирование конкурентных преимуществ компании . Zamonaviy Innovatsion Tadqiqotlarning Dolzarb Muammolari Va Rivojlanish Tendensiyalari: Yechimlar Va Istiqbollar, 1(1), 589-592. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/zitdmrt/article/view/5351>
9. Nasirov B. U., Boltaeva M. J. Genesis And Transformation Of The Public Catering System In Uzbekistan During The Soviet Period //Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI) Volume. – Т. 12. – С. 5834-5841.
10. Uchkun S., Dilshod N. PROCESS OF IDENTIFYING THE SIGNIFICANT ACCOUNTS IN THE REVENUE CYCLE //Journal of marketing, business and management. – 2022. – Т. 1. – №. 1. – С. 32-36.
11. Nodira T., Rashid X. PROBLEMS OF INNOVATION MANAGEMENT IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – Т. 3. – №. 11. – С. 155-164.

12. Abdusattarovich M. B. CALCULATING ECONOMIC EFFICIENCY IN THE DIGITAL ECONOMY IN UZBEKISTAN //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 10. – C. 1189-1194.
13. Khakimov O. SOCIAL GOALS OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATION //International Bulletin of Applied Science and Technology. – 2022. – T. 2. – №. 11. – C. 55-59.
14. Nosirovich A. N. The Methodology of Preparation of Students of Vocational Schools and Colleges for Technical Creative Activity //PSYCHOLOGY AND EDUCATION. – 2021. – T. 58. – №. 2. – C. 1470-1485.
15. Alimov N., Gulrukh F. Dependence of psychological maturity on the strength of family relationships //Eurasian Journal of Humanities and Social Sciences. – 2022. – T. 6. – C. 38-41.
16. Nosirovich A. N. The Methodology of Preparation of Students of Vocational Schools and Colleges for Technical Creative Activity //PSYCHOLOGY AND EDUCATION. – 2021. – T. 58. – №. 2. – C. 1470-1485.
17. Burkhanovna, K. D., Alisherovich, M. R., & Ugli, N. B. U. (2021). Communication as the main source of personality development. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(5), 75-80.
18. Nosirovich, A. N., & Umarovich, N. B. (2022). CYBERSPACE IN THE REAL WORLD. Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences, 1(10), 410-414.
19. Burkhanovna, K. D., Alisherovich, M. R., & Ugli, N. B. U. (2021). Communication as the main source of personality development. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(5), 75-80.
- Nosirovich, A. N., & Umarovich, N. B. (2022). CYBERSPACE IN THE REAL WORLD. Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences, 1(10), 410-414.